

התוכנית התייחס לחייו של קישון עם אשתו הראשונה, חווה, וכמעט ולא התייחס אל אשתו זו כמעט 30 שנה — שרה. בגמר ההקלטה הוזמנו המשתתפים לארוחה אצל הקישונים, ושרה העירה בארסיות כי אולי מטוב שחווה היא שתזמין ותארח את האורחים.

מה שלא ידע הציבור, גם לאחר שידור התוכנית, הוא ששתי הנשים הללו אינן היחידות בחייו של קישון. חווה התגרשה והתחתנה עם גבר אחר. שרה, האשה השנייה, ובתה רננה, חיות בארץ, בעוד שקישון עצמו שוהה רוב הזמן בשווייץ, בוויולה מפוארת על הר שליד ציריך, ושם מסתתרת לה "הקטנה" הנוכחית — השלישית במיספר — ישראלית שהצטרפה לקישון בעוזבו את הארץ, כבר לפני 12 שנים.

במהלך התוכנית שאל אטינגר, שכנראה אינו יודע על קיומה של האשה השלישית, את קישון: "מיהי אותה אשת שאינך יכול בלעדיה ולוא לרגע, שאינך עוזב אותה לעולם?" בקהל השתרר מבוכה, נשמעו לחישות, המקורבים נעו באינחות בכסאותיהם. קישון התפתל, הסתכל לצדדים ואמר: "שרה, אשתי הקטנה".

המתח נמשך. כעת היה זה אטינגר שמיהר להכניס לבימה את "פיפי", מיוודתו הצמודה של קישון, שחברה לסוללות ונעה לברדה לע"כ מרכז הכימה. המקורבים נשמו לרווחה. הצבע חזר לפניהם.

התוכנית החלה בשירי-הנושא מסלל ש"ב ת'. המדבר על ארץ-ישראל. בקהל נשמע רחש של ליגלוג. מישוה העיר בהונגריה על הפיסקה המדברת על ההגעה לארץ: "כן, הא' דון הגיע ישר משווייץ".

למרות ניסיונות הפירגון, לא הצליח הקהל להשתחרר מתחושת אי-הנוחות והורות לכך כב התוכנית.

קישון קיפין
לפעמים הוא סניף לארץ

חיים

כפולים

שכאלה

לא צריך לקבל פרס נובל לספרות כדי שיעשו עליך תוכנית "חיים שכאלה". אפריים קישון קיבל תוכנית. הצופים לא ישמעו את הסיפור האמיתי

נים, הוא פשוט לוקח מהם הרבה כסף, ולא כפיצויים. את רכבו הכתיבתית החל קישון — אז פרנץ קישהונט — בהונגריה. הוא התרשם

היו אף שהתרעמו על כי אדם המתגאה בכך שעזב את הארץ, והמעז להעביר ביקורת כה חריפה על הקורה בו, וזכה מהרשות הממ' לכתית לכבוד שכזה.

עם הצלחה לא מתוככים, ובגרמניה קישון הוא הצלחה. הגרמנים אוהבים לרכוש את ספ' ריו. אומרים שהוא נתון להם את הלגיטימציה לאנטי-שמיות האצורה בתוכם. פעם אמר מיי שרו מ"המאפיה ההונגרית", כי אפריים קישון מצא דרך מקורית ביותר להעניש את הגרמ'

ניסיונותיו להתקבל כחבר באגודת-הסופרים, לקח לו שנים עד ששוכנעו שם, באגודה, לאפשר לו חברות, למרות שבנידודו היה כמי שד שנים אחד מראשי האגודה.

לאפריים קישון נותרה, אחרי השואה, מישפחה קטנה ביותר. אחותו המבוגרת ממנו אני, טיפלה באמם עד שנפטרה. קישון ביקר אותה לעיתים די תחוקות. הוא היה עסוק. הוא תמך בה כספית, ואולי חש כי די בכך. הוא מנותק כמעט לחלוטין משאר מישפחתו, ומנסה להתחמק מ"הודאה" בקשר המישפחתי. פעם הציג את בת-ידודתו לפני אורחים מגרמניה, כבת-ידודה של דודה של בת-ידודה.

לשמחות מישפחתיות הוא אף פעם אינו מגיע, לילדיו הוא דואג מאוד, כלכלית, קשה לומר כי הם גדלו "תחת סינר". הוא היה עסוק בנקמה הגרמנית שלו.

לדבריו זה לגמרי לא נורא שהוא חי בחו"ל, די לו שילדיו חיים בארץ. הוא במילא עסוק. אז מה פתאום שיסמור על קשר עם מישפחתו ה"מורחבת", שמונה, ארבעה או חמישה אני? כנסים נוכחותו של גאון לזמן קצר שקולה כנגד נוכחות תמידית של אנשים מהישוב. גאונים יושבים בחו"ל.

והושפע עמוקות מהסופר וההומוריסטן ההונ' גרי קארינתי. רבות מיצירותיו הראשונות היו פארפראזה על יצירות קארינתי.

אפריים קישון מוכשר. בזה אין ספק. חלק גדול מיצירותיו בשנות ה-60 היו נפלאות. עד היום מעורר שמו הערצה בקרב הרור של אז. הוא גם מצליח ביותר בשיווק עצמי. הוא מוכר את עצמו לגויים נהדר.

בארץ, ב-15 השנים האחרונות, הוא מצליח הרבה פחות. כשכולם היו עולים חרשים ונת'

הבן: לא קראתי אף ספר אחד שכתב אבא. לא מעניין אותי

קלו בבעיות זהות, הכל דפק כמו שצריך. כשי החלה חלוקה ברורה לשתי קבוצות — אשכנזי זים וספרדים — החלו העניינים להשתבש. במחנה-יעבודה בהונגריה זכה קישון בפרס על הומורסקה על קרחת, הומורסקה של הר'

שם טוב

אפריים קישון נולד בשם פרנץ הומנו. שם-העט הראשון שלו היה פרנץ הונט. כשהתברר לו כי כבר קיים סופר בשם הונט (שם ללא משמעות מיוחדת ומאוד נפוץ בהונגריה), ולאחר שנשאל שוב ושוב אם הוא אחיו הצעיר של הונט, הפך את שמו לקישהונט (קיש בהונגריה - קטן).

"ארבינקה" הידוע הוא איש אמיתי כשם בר. פעם הם היו חברים טובים. בערכי ההקלטה נשאל בנו של ארבינקה אם הוזמן אביו לתוכנית. תשובתו: "למה? הוא כבר לא צריך אותו יותר! גאונים לא צריכים קשרים שכאלה."

מזור היה לפיכך לראות את קישון פורץ בככי בפגישה עם מציל מישפחתו, יוסף גרבר ביץ, שהיה שכן המישפחה והצילם בזמן המי לחמה. המציל הובא לארץ במיוחד להקלטת התורנית. אפריים קישון הופתע באמת ופרץ בככי נורא. אולי הוא פיתאום הבין כי "לא טוב היות האדם לבדו", וכי הרבה פחות טוב כשהבן אמיר עולה לבימה ומספר קבל הנוכחים, כי מעולם לא קרא ספר של אביו.

פוקים על השולטים. בארץ הפסיק קישון לה יות כצד הרפוקים. הוא הפך להיות כצד השני, של האשכנזים שהסתדרו. אז כבר היתה כתיבתו פחות עוקצנית, והעבירה הרבה פחות תחושות אותנטיות. הוא ניסה כוחו בהומורס'קה פוליטית, תפס את הצד ה"ימני", ארץ ישראל השלמה. זה לא היה פופולרי וזה לא היה די טוב. אטיאט החל להישכח. למרות

"ארבינקה" הוא איש אמיתי! הוא לא הוזמן לתוכנית. קישון כבר לא צריך אותו.